

ברכת המזון

עדות המזרח

מוגה ומדוקדק

ברכת מעין שלש

שבע ברכות לנישואין

יקר מפז

עיונים

בברכת המזון

ברכת מעין שלש • ברכת בורא נפשות

שבע ברכות לנישואין

וקונטרס על הניסים

בהלכה ובאגדה

בעזרת השי"ת החונן לאדם דעת

זאב פינחס בן הר"ר יעקב צבי מנדלבוסקי

עיה"ק ירושלים תובב"א

טבת תש"פ

כתובת להארות והערות:

מנדלבסקי

רח' חזון איש 24 ירושלים

טל' 053-3121628

ניתן להשיג:

בירושלים

בכתובת הנ"ל

טל' 02-5711628

בבני ברק

משפ' הורביץ

רח' זונפלד 12

03-6745031

אשרי איש ירא את השם במצוותיו הפץ מאד

מוקדש לעילוי נשמת
מר אליהו בן אסתר
תורג'מן ז"ל

איש ישר ונאמן
רדף צדקה וחסד
אהב את הבריות
האיר פנים לכל אדם
אהב את התורה ולומדיה
והי' אהוב לכל

נזדקך ביסורים קשים
נלב"ע יום חמישי ב' חשון התש"פ

הובא למנוחות בעש"ק בירושלים עיה"ק תובב"א
נפשו בטוב תלין וזרעו ירש ארץ לטובה ולברכה, אכי"ר

ת.נ.צ.ב.ה.

על הטוב יזכרו

הרב ש.א. ונות ביתו ח. כהן פור הי"ו

אשר נדבו בעין יפה להוצאות הספר
זכות השותפות בספר ברכת המזון
תעמוד להם, להוריהם שיחיו, ולכל משפחתם הי"ו

**ויתברכו בבנים שיחיו ובנכסים שירבו
ויהיו ששים ושמחים כל הימים בעושר וכבוד**

ברכת שמים מעל

לידידי הרה"ג ר' יוסף מונסונייגו שליט"א

אשר בטובת עין השתדל להביא הספר לידי גמר
ולא מחזיק טיבותא לנפשי
גריס באורייתא תדירא

**ברכת ה' תלוהו בכל דרכיו
ובחיזוק עבודת ה' ביהדות מרוקו
וירוה נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו**

לעילוי נשמת

הגאון הרב אהרן מונסונייגו זצ"ל

ראש מוסדות אוצר התורה
והרב הראשי ליהדות מרוקו

שקידתו על התורה היתה לשם דבר
וכבר מימי נעוריו הפליא כל רואיו בידיעת התורה
ואחריתו ידיו רב לו בכל חלקי התורה הקדושה
ובהקמת עולה של תורה והעמדת הדת במדינת מרוקו

נלב"ע כ"ו מנחם אב התשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה

ספר זה יוצא לאור בתרומת

הנדיב ה"ר דוד ישראל תורג'מן הי"ו

והברכה אחת היא
לו ולנוות ביתו מרת דלפין-רבקה הי"ו
שירוו נחת מילדיהם
עדן-שמחה, יונה ומעין הי"ו
והבן היקר נתן-אליהו הי"ו
ומכל יוצאי חלציהם כן ירבו

ובזכות אשר הוזיל מהונו לספר ברכת המזון
ימשן עליהם מן השמים פרנסה ומזון בשפע רב
כברכת השם הטובה

שיבת ישיבת
Shav Shematata שֵׁב שְׁמַעְתָּתָא

Rabbi M. Shapira
Dean

הרב מ. שפירא
ראש הישיבה
ב"ס יונסקי סוג אורח גלעד

הייתי והנחתי כהנהגה לזאת שנים מנצחיסף. לשיטת כולנו ידועה
אם צבוח בני המטה ה"י לזמן ולצדק הוטב בדברי חכמי הימאג רבועו
ימיוי דיוטו קמטוה ראבדלג וזא אהשקל מ"יגס לקלויא, זא דביט ל דבדיוס
אנסס וסמכט זא סקג חכר שבשגט דכר היטב, זא דא דברי זאא זמסך זא
ידיו ודיוטו שיצוימו מלשונו אהולטא אכ"ו זא כנ"ו השוכה יביאיו דביו
אז צבוח המדיניות אהולג מוספים והורכים וכופכים ומבולנים בדברי רבועו
זא אכ"ו זא ב"ס ככר דשדך ז"ל מלמד זא' ואזא, וקניס דכר הפך דר והסך
דר דכ"א דר, יגקניס דכרמל' לשיטת מלכא חן וש"ס טוב דיניא' ואצא

דבריה מנוקדה

מלך לך ירא

בס"ד

מרדכי פרידלנדר

רב קרית שומרי החומות

רמת שלמה

מו"צ העדה החרדית

פעיה"ק ירושלים תבכו"א

י"ד תמוז תשע"ה

אוקיר אנוש מפז ואדרכמונים, איש מהיר במלאכתו מלאכת שמים ה"ה ידי"נ משופרא דשופרא דשכונתינו המעטירה רמת שלמה ירושלים עיה"ק ה"ה הרב הגאון ר' זאב פנחס מנדלבסקי אשר חוץ משקדנותו בתורה בהויות אב"י ורבא, גם עובד עבודה ועבודת מושא לזכות את הרבים בחיבוריו הנפלאים כמו ביאור רחב ועמוק על אגרת אדונינו הרמב"ן זיעוכ"י ועוד...

ועכשיו נטה ידו שנית לבאר בביאור השוה לכל נפש ביאורים בברכת המזון ושאר ברכות, מעין שלש, שבע ברכות, קונטרס על הניסים ועוד, וכל אדם אשר יגע רק בקצה המטה מיד יטעום טעם נופת צופים וכל טעם טוב, ויתלהב נפשו להתחזקות ביתר שאת ועוז להגיד ברכות קדושות אלו בכוונה רצויה, ומי מאתנו שלא יודע את מלחמת היצר נגד הכונה הראוי' בברכת המזון אשר הקדוש בעל יסוד ושורש העבודה זצוק"ל התפלל תפלה להקב"ה שייזכהו לכיון בה כראוי, וכאשר הצליח נתן שבח והודאה ע"ז וד"ל.

ובכן ברכתי ברכת הדיוט שהמחבר שליט"א יזכה לברך על המוגמר בקרוב ולשבת על התורה ועבודה מתוך בריות הגוהג"פ ולהפיץ מעינותיו חוצה, ולידידי היקרים הנני ממליץ להביא ברכה זו לתוך ביתם כי לא נראה כבושם הזה מימים ימימה.

הכו"ח למען כבוד תוה"ק עמליה ועוסקיה

מרדכי פרידלנדר

הרב שמואל יעקב בורנשטיין
ראש ישיבת קרית מלך בני ברק
רה"ב הרב לנדא ז' בני-ברק

בס"ד יום שישי כ"ה סיון ה' תשע"ה

הן כל יקר ראתה עיני חיבור נפלא אומר הבא מן החרש, אשר שמו יקרא "יקר מפז",
הבולל עיונים וביאורים בברכת המזון בכל חלקיה ודקדוקיה, והוא מאסף לכל המחנות,
ליקוטי דיבורים יקרים ונפלאים, ממקור דבריהם ו"ל, ודברי רבותינו ראשונים ואחרונים ו"ל,
וביחוד מפרי ומכארי התפלות והברכות, בתוספת ביאורים ועיונים הארות והערות, והם
דברים המעידים את המחשבה והעיון ולהב הנפש בקיום המצוה חקירה של ברכת המזון.
אשר וזה להוציא לאור עולם מפרי עמלו ויגיעו ידידי ואהובי האי גברא רבא ויקרא הרב
הגאון מאד נעלה הרב ר' זאב מגדלבסקי שליט"א אשר ביודעו ומכירו זה שנים רבות כי
הוא מיוחד בתבונת לבבו ובעמלו הן במילי דשמעתתא והן במילי דאגדתא במוסר
ודעת ה', יחד עם צמאנו הגפלא וההשתוקקות היתירה לשאוב מאר מימי דעת ח'.

ועתה כאשר וזה להוציא את הספר הזה, אשר נכתב בהשכל ודעת והושקע בו עמל
ועיון רב, אף די תיכון עמו לומר לפעלו ישר, והנני לברכו כי יתן ה' והפץ ח' בידו
יצליח להמשיך להגביר ולהוסיף אומץ ועוז בעמלה של תורה בחיפה והעמקה בכל
מקצועות התורה, הן כשמעתתא והן בראשית חכמה יראת ח' מתוך הרהבת הדעת
ומנוחת הנפש בכל מילי דמיטב, ולהפיץ עוד עוד ממעינותיו חוצה, כן יתן ח' וכן
יוסף.

כב"ר חבורת יקרים מ' ד' ח' ח'
שמואל יעקב בורנשטיין

שמואל יעקב בורנשטיין
בני ברק ח' -

תוכן ענינים

הקדמה.....ז

סדר ברכת המזון.....יא

ברכות השוכח הזכרת מעין המאורע.....כ

ברכת מעין שלש.....כג

שבע ברכות לנישואין.....כה

יקר מפז:

למנצח.....כז

ברכת הזימון.....לח

ברכת המזון.....נ

ברכת הזן.....נו

ברכת הארץ.....עט

ברכת בונה ירושלים.....קיד

מעין המאורע.....קלד

רצה.....קלו

יעלה ויבא.....קמו

ברכת הטוב והמטיב.....קעז

הרחמן.....קצ

ברכת בעל הבית.....רטו

פסוקי ביטחון בה'.....רכו

ביאור הנוסח בברכת המזון בלשון נוכח ונסתר.....רלא

ברכות השוכח הזכרת מעין המאורע.....רלד

ברכת מעין שלש.....רמא
הזכרת מעין המאורע במעין שלש.....רסא
ברכת בורא נפשות.....רפ
סיום הברכה לענין עניית אמן.....רצו
שבע ברכות.....שא
קונטרס על הניסים.....שכב
חנוכה.....שלג
פורים.....שנ

יקר מפז על ברכת המזון

עינים בהלכה ובאגדה

הקדמה

יקר מפז על ברכת המזון, פותח שער בשרש ברכת המזון, ובשרש כל ברכה וברכה מארבע ברכות, ובהוספות הנלוות תוך הברכה, לפניה ואחריה.

חבור יקר מפז, אינו ברכת המזון המבואר או המפורש וכד', אלא ספר לימוד ועיון בברכת המזון. בודאי כל החיבור מלא ביאורים בברכת המזון המועתקים מגדולי הדורות, והבאתי מקורם של דברים מדברי ראשונים ואחרונים, ויש שהוספתי מה שחנני הש"י אחר העיון, שיש בו להאיר הברכה, אך אין זה סוף דבר, שלא באנו לקבוע הדברים במסמרות, אלא להראות הדברים, ולפתוח העיניים לכל מתבונן, למען יוסיף מדיליה וירחיב ויבאר לפי דרכו.

מטרת החיבור ללמוד את הברכה, שגם היא נמסרה לנו ע"י משה רבינו, יהושע, דוד ושלמה ואנשי כנסת הגדולה, כמו שמסרו לנו כל התורה, וע"כ יש לנו ללמוד את הברכה בדרך לימוד התורה, וכדרך לימוד התורה בשאר חלקי התורה, להבין הדברים לעומקן, מהו החידוש, מהו היסוד בכל חלק וחלק מן הברכה. וכאשר יש קושיא ממקרא או מחז"ל לעמוד בכך, ולנסות ליישב כפי שנתן לנו חזון הדעת להשכיל. והגם שאין בכוחינו להגיע לשורש הכונה של משה רבינו וכו', אך כמו שניתן לנו להבין כל חלק מחלקי התורה כפי ערכנו, גם בברכת המזון יש לכך מקום. ונדרש מאיתנו ללמוד עד מקום שידינו משגת, ולא לומר כיון שבין כך לא אגיע לעומק הכונה, אין לי מה ללמוד זאת. שא"כ גם בשאר חלקי התורה אפי' בתורה שבע"פ שפירשוה קדמונים אשר שכלם גבוה מעל גבוה משכלנו, ויראתם גדולה מיראתינו, נבא ונאמר בין כך לא

נגיע להבנתם, ולא נלמד הדבר כלל, וכ"ש תורה שבכתב שנתן לנו בורא עולם אשר אין חקר לתבונתו, אשר גם בדורות קדמונים, יקשה כיצד למדנו תורה, אלא בודאי נתן לנו בורא העולם את התורה, כדי שנלמד אותה כפי ערכינו, וכן צריך ללמוד את ברכת המזון, שהיא מגוף תורה שבע"פ.

וכתב האגרות משה (יו"ד ח"ב קלה) **דאיתא בגמ' שבת** (קטו ע"ב) **כותבי ברכות כשורפי תורה.** משמע שאף שכתבו בלא השמות ממש, אלא בסימנים על השמות נמי הוה כשורפי תורה. משום שנוסח הברכות הוא ג"כ תורה, ככל תורה שבעל פה וכיון שאז היה אסור לכתוב תורה שבע"פ, שלכן היה אסור להצילן מפני הדליקה והיו נשרפין, היה על הכותב אסור לכתוב גם ממה שיגרום שישרפו כשיזדמן דליקה, אף כשיכתבם בלא שמות, ע"כ. ודוק בדברי רש"י (שם).

וכבר כתב הגה"צ הרב זולבה בספרו עלי שור (ח"א ש"א פ"ב) **הסידור הוא הספר העמוק והקשה ביותר מכל הספרים בתושבע"פ שהנחילונו רבותינו החכמים ז"ל וכו'.** והוסיף בהסכמתו לספר הארת התפלה וכתב, **הלא סידור התפלה הוא הספר הראשון בגדר תורה שבע"פ שיצא מאנשי כנסת הגדולה, והוא קדם למשנה שבע מאות שנה, ולתלמוד אלף שנים, וכמה אנו צריכים להעמיק ולהרחיב ההבנה בנוסח הקדוש שהם קבעו לתפלתנו, והנה באמת בעומק פנימיות כונת התפלה אין איתנו יודע עד מה, כדברי הגר"ח מוואלוז'ין ז"ל בנפש החיים** (ש"ב פ"ג), **ובודאי בדורינו היתום לא נגיע לעומק כוונתם של אנשי כנה"ג בכל תיבה שבתפלה, אבל הם ברוח קדשם כיונו גם למה שאנחנו היום מבינים בטהרת עמלינו בנוסח הקדוש של התפלות, עכ"ד.**

וברכת המזון עוד קדמה, שיסדה משה רבינו כאמור. ויש שאמרו שברכה ראשונה היא המטבע שטבע משה רבינו, ברכה שני' מטבע שטבע יהושע וכו', ולכו"ע שורש הברכה וענינה תקן משה רבינו. א"כ בודאי יש לנו להעמיק ולהרחיב ההבנה בנוסח הברכה ככל יכולתנו. וביקר מפז עמדנו בדברי הברכה, ע"פ דברי חז"ל בש"ס ומדרשים, שהם דברי תורה מצד עצמם, חוץ ממה שהברכה עצמה היא תורה שבע"פ.

ומשום שתפלה וברכות צריכים כונת הלב, הרי בודאי ע"י העיון בדברים, יתעורר הלב

לכוין בהם ביותר, כדרכו של כל עיון המביא את המעיין להתעוררות, וממילא יכוין לבו לברכה.

וכמבואר בהקדמות הפירוש שיח יצחק לסידור הגר"א שכתב, ואלה המצפצפים והמהגים מה לנו ביאורים לסדור התפלה, והלואי שיכוננו פירוש המילות. דבריהם שלא בצדק, כי המתבונן יראה כי הרבה יקל על האדם לכוין ברעיון והסבר הממושיך את הלב, מלקשור את הרעיון לדברים נפרדים ורוח אין בהם. ובימי חורפי שאלתי את הגאון הצדיק מהרנ"ה אבד"ק פו ז"ל עצה לכוין בתפלה, ואמר לי לעיין בביאור חדש, כי זה ממושיך את הלב, עכ"ד.

וכמאמר המבי"ט בהקדמתו לבית אלקים, כל מה ששואל תלמיד לרבו נאמר למשה בסני, ועל זה חייב כל אדם המחפש טובו מתוך לקח טוב, להודיע מה שחידש וכו', ואם יזכה הא-ל להגדיל תורה ולהאדירה יודיעה בכתב לאחרים קרובים ורחוקים וכו', עכ"ד. לזה הבאתי הדברים עלי ספר, בקצירת האומר למען ירוץ בו הקורא. ומכלל כל החיבור נראה שלא תהי' הברכה כמזמר זמירה בעלמא. וכבר כתבו בתורת המגיד (ליקוטים) שהזהיר מאד לכוין בברכת המזון יותר מבתפילה, כי תפילה דרבנן וברכת המזון היא דאורייתא (ברכות כא ע"א). וכך הזהיר גם החזו"א (הגר"ח"ק).

ובהודאה לה' יתברך שעזרני עד כה בכל מילי, ובפרט בחיבורי הספרים בשנים האחרונות, שכולם הם מתנות טובות שזיכוני מן השמים, הריני נושא תפלה לפניו ית', שלא יארע דבר תקלה על ידי, ויתקבלו הדברים על לב הלומדים. ואזכה ללמוד וללמוד, ולהוציא ספרים אחרים, אשר יועילו לי ולאחרים עמדי. ויחד עם נו"ב עזרי מעם ה', נרווה נחת מכל יוצאי חלצינו שיחיו, ונהי' אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו, יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, ונזכה ללמוד וללמוד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. ואסיים בתפלה לאמי מורתי שתחי', שתזכה לכל הברכות הנזכרות, שיוצאי חלצינו שלהם, ובנוסף תרווה נחת משאר יוצאי חלצי, בבריאות מעליא ובנחת רוח, אמן כי"ר.

כתב בסיודור הגר"א אורחות חיים כתר ראש (מ) להיות זהיר בדקדוקי תיבות ומתגים במקום שנשתנה הפירוש וכו'. וזהר שלא להניע הנחים ושלא לנוח הנדים, והכל בשפה ברורה, לכל יהפוך המכוון. ובמקום שלא נשתנה הפירוש, אין מעכב כל כך, ע"כ.

- שוא שבתחילת תיבה, שווא נע.
- כל שווא נע שבתוך התיבה, מסומן בקו מעל לאות, כגון יִלְמְדוּ.
- רוב המילים בלה"ק, נקראות מלרע.
- כל תיבה הנקראת מלעיל, מסומנת בקו מתחת לאות, כגון לָחֶם.

נוהגים לומר נוסח זה קודם ברכת המזון, ע"פ הבן איש חי (שנה ראשונה פרשת חוקת):

לְשֵׁם יְחִיד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָה בְּדַחֲלֵיו וּרְחִימוּ, וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחְדָּא
שֵׁם י"ה בּו"ה [אות יו"ד אות ה"א פֹּאֶת וּא"ו אות ה"א] בְּיַחְדָּא שְׁלִים (יהוה)
בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הָרִי אֲנַחְנוּ בָּאִים לְקִים מִצְוֹת עֲשֵׂה דְאֻרִּיתָא לְבִרְךְ בְּרַבַּת
הַמְּזוֹן, כְּפָתוּב בַּתּוֹרָה: וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכַּתְּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה
אֲשֶׁר נָתַן לָךְ, לְתַקֵּן שְׂרֵשׁ מִצְוָה זוּ בְּמָקוֹם עֲלִיוֹן.

וְיִהְיֶה רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתֵּהָא חֲשׂוּבָה וּמִקְבֵּלָת וּרְצוּיָה
לְפָנֶיךָ בְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה וּבְרַכָּה שְׁנִיָּה וּבְרַכָּה שְׁלִישִׁית, אֲשֶׁר נִבְרַךְ עֲתָה עַל הַמְּזוֹן,
וְתִתֵּן לָנוּ כַּח וְיִכְלָת וְעֶזֶר וְסִיעָז לְהַעֲלוֹת מִן מִיִּין נִזְקָבִין וּלְהַמְשִׁיךְ אֲרַבְּעָה מַחֲזִין
לְיִשְׂרָאֵל וְרַחֵל. וְגַם תִּהְיֶה חֲשׂוּבָה וּמִקְבֵּלָת וּרְצוּיָה לְפָנֶיךָ בְּרַכָּה רְבִיעִית אֲשֶׁר
נִבְרַךְ עֲתָה, וְתִתֵּן לָנוּ כַּח וְיִכְלָת וְעֶזֶר וְסִיעָז לְהַעֲלוֹת מִן מִיִּין נִזְקָבִין וּלְהַמְשִׁיךְ
אֲרַבְּעָה אֲוִרוֹת מַחֲזִין לְעֶקֶב וְרַחֵל. וְעֵלָה לְפָנֶיךָ כָּאֵלּוּ בִּנְנוּ כָּכָל הַפְּנוּת הָרְאוּת
לְכוּן בְּאַרְבַּע בְּרַכּוֹת אֵלּוּ שֶׁל הַמְּזוֹן. וְיִהְיֶה נַעֵם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ.

סדר ברכת המזון

כתב הבן איש חי (שנה ראשונה פרשת שלח) צריך להזהר שלא להפסיק בין מים אחרונים לברכת המזון אפילו בדברי תורה, ורק פסוקים אלו יאמרו אותם אחר מים האחרונים קודם ברכת המזון, ובמזמור אלקים יחנונו ויברכנו כולו, טוב לצייר במחשבתו בצורת המנורה.

תהלים פרק סז

לְמִנְצָאָה בְּנִינֹת מִזְמֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחֲנֵנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאֵר פָּנָיו אֶתָּנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאֶרֶץ
דְּרָגָה בְּכָל־גּוֹלִים יְשׁוּעָתָה: יוֹדֵה עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדֵה עַמִּים בָּלָם: יִשְׁמְחוּ וִירְנְנוּ לְאֲמִים
בִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִי־שׁוּר וּלְאֲמִים | בְּאֶרֶץ תִּנְחֵם סֵלָה: יוֹדֵה עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדֵה עַמִּים
בָּלָם: אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים יִרְאֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּרְאֵנוּ אֱתוֹ כָּל־אֲפִסֵּי־אֶרֶץ:
אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה כָּכָל עֵת תִּמְלִיד תִּהְלֶתוּ בְּפִי: סוּף דְּבָר הִפֵּל נִשְׁמַע אֶת־הָאֱלֹהִים יְרָא
וְאֶת־מִצּוֹתָיו שְׁמוֹר בִּי־זֶה כָּל־הָאֲדָם: תִּהְלֶת יְהוָה יִדְבֹּר־פִּי וַיְבָרֶךְ כָּל־בֶּשֶׂר שֵׁם קְדֻשָּׁ
לְעוֹלָם וָעֶד: וְאַנְחֵנוּ | בָּרֶךְ יְהִי מַעֲשֶׂה וְעַד־עוֹלָם הִלְלוּיָהּ: וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלֵחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי
יְהוָה:

ברכת הזימון

הב לן ונברך: לְמַלְכָּא עֲלָאָה קְדִישָׁא.
שְׁמִים.

המזמור אומר:

המסובים עונים:

בְּרִשׁוֹת מַלְכָּא קְדִישָׁא (בשבת יוסיף: וּבְרִשׁוֹת שְׁבֵת מַלְכָּתָא)
(ביום טוב יוסיף: וּבְרִשׁוֹת יוֹמָא טַבָּא אֲשֵׁפִיָּא קְדִישָׁא)
(בסוכות יוסיף: וּבְרִשׁוֹת שְׁבָעָה אֲשֵׁפִיָּין עֲלָאִין קְדִישִׁין)
וּבְרִשׁוֹת מוֹרֵי וְרִבּוֹתֵי וּבְרִשׁוֹתֵכֶם

המזמור אומר:

נְבָרֶךְ (בעשרה: אֱלֹהֵינוּ) (בסעודת חתן: שְׁהַשְׁמֵחָה בְּמַעֲוֵנוּ) שְׁאֲכַלְנוּ
מִשְׁלֹ

המסובים עונים:

בָּרוּךְ (בעשרה: אֱלֹהֵינוּ) (בסעודת חתן: שְׁהַשְׁמֵחָה בְּמַעֲוֵנוּ) שְׁאֲכַלְנוּ
מִשְׁלֹ וּבְטוֹבו חֵינֵנוּ

בָּרוּךְ (בעשרה: אֱלֹהֵינוּ) (בסעודת חתן: שְׁהַשְׁמֵחָה בְּמַעֲוֵנוּ) שְׁאֲכַלְנוּ
מִשְׁלֹ וּבְטוֹבו חֵינֵנוּ

המזמור אומר:

ברכת הזן

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָאֵל הַזֶּן אוֹתָנוּ
וְאֵת הָעוֹלָם כָּלּוֹ בְּטוֹבוֹ, בָּחוּן, בְּחֶסֶד, בְּרוּחַ
וּבְרַחֲמִים רַבִּים, נוֹתֵן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל תַּמִּיד לֹא חָסַר לָנוּ, וְאֵל יְחִסֵּר לָנוּ מִזֶּן
תַּמִּיד לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הוּא אֵל זֶן וּמַפְרִיֵּס לְכָל, וְשִׁלַּחְנוּ
עֲרוּךְ לְכָל, וְהִתְקִין מַחֲיָה וּמִזֶּן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא,
בְּרַחֲמָיו וּבְרַב חֲסִדָּיו כְּאִמּוֹר, פּוֹתֵחַ אֶת יְדֵיָּהּ וּמַשְׁבִּיעַ
לְכָל חַי רִצּוֹן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַזֶּן אֶת הַכֹּל.

ברכת הארץ

נִזְדָּקָה לָּךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנַּחֲלָתָ לְאַבּוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה
טוֹבָה וּרְחֻבָּה, בְּרִית וְתוֹרָה, חַיִּים וּמִזֶּן, עַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּפָדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים, וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ
בְּבִשְׁרֵינוּ, וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ, וְעַל חֻקֵּי רִצּוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ,
וְעַל חַיִּים וּמִזֶּן שֶׁאַתָּה זֶן וּמַפְרִיֵּס אוֹתָנוּ.

לחנוכה ופורים

וְעַל הַנְּסִים, וְעַל הַפְּרָקוֹן, וְעַל הַגְּבוּרוֹת, וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת, וְעַל הַנִּסְפְּלוֹת,
וְעַל הַנְּחֻמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לְאַבּוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזֶמַן הַזֶּה.

לחנוכה

בַּיָּמִי מִתְנַהֵּג בֶּן יוֹחָנָן כְּהֵן גָּדוֹל, חֲשֹׁמוֹנָאִי וּבְנָיו, כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יוֹן
הַרְשָׁעָה עַל עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל, לְשַׁכְּחֶם תּוֹרַתְךָ, וּלְהַעֲבִירֶם מִחֻקֵּי רִצּוֹנְךָ. וְאַתָּה

בְּרַחֲמֵיךָ הָרַבִּים עֲמַדְתָּ לָהֶם בַּעַת צָרָתָם, רַבִּית אֶת רִיבָם, דָּנַת אֶת דִּינָם, נִקְמַת אֶת נִקְמָתָם. מִסֵּרְתָּ גְבוּרִים בְּיַד חַלְשִׁים, וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִּים, וְרָשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים, וְטַמְאִים בְּיַד טְהוֹרִים, וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתְךָ. וְלֹךְ עֲשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמְךָ, וְלַעֲמֹךְ יִשְׂרָאֵל עֲשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפְרָקוֹן בְּהִיּוֹם הַזֶּה. וְאַחֵר כֵּךְ בָּאוּ בְּגִיד לְדַבֵּיר בֵּיתְךָ, וּפְנוּ אֶת הַיִּכְלָךְ, וְטָהְרוּ אֶת מִקְדָּשְׁךָ, וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחִצְרוֹת קִדְשְׁךָ, וְקָבְעוּ שְׂמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ בַּהֲלָל וּבְהוֹדָאָה, וְעֲשִׂיתָ עִמָּהֶם נִסִּים וְנִפְלְאוֹת, וְנוֹדָה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֻלָּה.

לפורים

בִּימֵי מֶרְדֵּכִי וְאַסְתֵּר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה, כְּשֶׁעֲמַד עֲלֵיהֶם הַמֶּן הָרָשָׁע, בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד, לְהַרְגׁ וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים, מִנֶּעַר וְעַד זָקֵן, טַף וְנָשִׁים בָּיוֹם אֶחָד, בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ שְׁנִים עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ אָדָר, וּשְׁלָלָם לְבוֹ. וְאַתָּה בְּרַחֲמֵיךָ הָרַבִּים הִפַּרְתָּ אֶת עֲצָתוֹ, וְקִלְקַלְתָּ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְהִשְׁבֹּתָ לוֹ גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ, וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֵת בְּנָיו עַל הָעֵץ וְעֲשִׂיתָ עִמָּהֶם [גַּם וּפְלֹא] נִסִּים וְנִפְלְאוֹת, וְנוֹדָה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֻלָּה.

וְעַל הַכֹּל יִהְיוּ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ, וּמִבְרָכִים אֶת שִׁמְךָ כְּאִמּוֹר וְאַכְלָתָּ וְשִׁבְעַתָּ וּבִרְכַּתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן.

ברכת בונה ירושלים

רַחֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמָּךְ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל הָרַ צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל הַיִּכְלָךְ, וְעַל מַעֲוֹנָה, וְעַל דְּבִירְךָ, וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ

עָלֵינוּ. אָבֵינוּ, רָעֵנוּ, זִנְגֵנוּ, פְּרַנְסֵנוּ, פִּלְפִלְנוּ, הֲרוֹיֵחֵנוּ, הֲרוּחַ לָנוּ
מִהֲרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל תַּצְרִיכֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, לֹא
לִיָּדֵי מִתְּנוּת בָּשָׂר וָדָם, וְלֹא לִיָּדֵי הַלֹּאֲתָם, אֲלֵא לִיָּדֵי
הַפִּלְאָה, וְהַרְחֲבָה, הַעֲשִׂיָּה וְהַפְתּוּחָה. יְהִי רָצוֹן שְׁלֹא
נִבּוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא נִפְלֵם לְעוֹלָם הַבָּא. וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד
מְשִׁיחָךָ תִּחְיֶינָה לְמִקּוֹמָהּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

לשבת

רצה וְהִחֲלִיצֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ, וּבְמִצּוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, הַשְּׁבֶת
הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ הַזֶּה, כִּי יוֹם גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא מְלַפְנֶיךָ. נִשְׁבּוֹת
בוֹ, וְנִנּוּחַ בוֹ, וְנִתְעַנֵּג בוֹ, כְּמִצּוֹת חֻקֵּי רְצוֹנְךָ, וְאֵל תְּהִי צָרָה וְיִגוֹן בְּיוֹם
מְנוּחָתֵנוּ, וְהִרְאֵינוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, כִּי אַתָּה הוּא בֶּעַל
הַנְּחִמוֹת. וְהִגֵּם שְׂאֲכָלְנוּ וְשִׁתִּינוּ, חֲרַבְנוּ בֵּיתְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ לֹא
שָׁכְחָנוּ, אֵל תִּשְׁכַּחְנוּ לְנֶצַח וְאֵל תִּזְנַחְנוּ לְעַד, כִּי אֵל מְלֶךְ גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ
אַתָּה.

לר"ח יו"ט וחול המועד

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֵא וְיַגִּיעַ וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע
וְיַפְקֵד וְיִזְכֹּר זְכוּרֵינוּ וְזְכוּרֵן אֲבוֹתֵינוּ, זְכוּרֵן יְרוּשָׁלַיִם
עִירָךָ, וְזְכוּרֵן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבִדְךָ, וְזְכוּרֵן כָּל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
לִפְנֶיךָ, לִפְלִיטָה, לְטוֹבָה, לְחַן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים טוֹבִים
וּלְשָׁלוֹם, בְּיוֹם

בְּיוֹם בִּרְ"ח   רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה

בִּפְסַח   חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, בְּיוֹם (בְּיוֹם טוֹב: טוֹב) מִקְרָא קָדֵשׁ הַזֶּה

בַּשְּׁבִיעוֹת   חַג הַשְּׁבִיעוֹת הַזֶּה, בְּיוֹם טוֹב מִקְרָא קָדֵשׁ הַזֶּה

בסוכות חג הסוכות הזה, ביום (ביום טוב: טוב) מקרא קדש הזה
בשמיני עצרת ובשמיני תורה שמיני חג עצרת הזה ביום טוב מקרא קדש הזה
בראש השנה הזכרון הזה, ביום טוב מקרא קדש הזה
ילדים וחולים האוכלים ביום"כ הקפורים הזה, ביום טוב מקרא קדש הזה

לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו יהוה אלהינו בו לטובה, ופקדנו
בו לברכה, והושיענו בו לחיים טובים, בדבר ישועה ורחמים חוס
ונחנו וחסול ורחם עלינו והושיענו, כי אליה עינינו, כי אל מלך חנון
ורחום אתה.

ותבנה ירושלים עירך במהרה בימינו.
ברוך אתה יהוה בונה ירושלים. אמן.

שכת רצה או יעלה ויבא ויזכר קודם שגמר בונה ירושלים:
אם אמר רק 'ברוך אתה' חוזר לרצה, או יעלה ויבא. ואם כבר אמר ברוך אתה ה',
יסיים למדני חוקיך, ויחזור לרצה, או יעלה ויבא (משנ"ב קפח סק"ב).
זכר אחר שגמר בונה ירושלים:
קודם שהתחיל הטוב והמטיב יאמר ברכה המתקנת לכך. נוסח הברכות והלכותיהן,
ראה להלן בסוף ברכת המזון.

ברכת הטוב והמטיב

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם [לעד] האל, אבינו,
מלכנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, קדושנו, קדוש
יעקב, רוענו, ישדאל, המלך הטוב והמטיב לכל,
שפכל יום ויום הוא הטיב לנו, הוא מטיב לנו, הוא יטיב
לנו, הוא גמלנו, הוא גמלנו, הוא גמלנו לעד, חן, וחסד,
ורחמים, ורחו, והצלח, וכל טוב.

יְשַׁמְחוּ וַיִּהְיוּ לְאֻמִּים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֻמִּים בְּאֶרֶץ תִּנְחֵם סֵלָה. יִדְוֹף עַמִּים | אֱלֹקִים יִדְוֹף עַמִּים כָּלָם.

[ה] כתב הספורנו, כאומרו (מיכה ד ג) ושפט בין עמים רבים ולא ישא גוי אל גוי חרב. תנחם סלה, ע"י מלך המשיח ועמו. דהיינו ישמחו העמים במשפט שיעשה ביניהם מלך המשיח, שע"ז לא יהיו ביניהם מלחמות, והלכו גוים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' ויורינו מדרכיו וכו' (שם ב).

האלשיך הקדים ב' הערות, האחת, כי תשפוט עמים ואחר כך קורא אותם לאמים. והשנית, בעמים אומר כי תשפוט, ובלאמים אומר שינחם סלה, מה נשתנו אלו מאלו. וביאר, במסכת סופרים אמרו רבותינו ז"ל, כי כאשר לבני הפלגשים נתן אברהם מתנות וישלחם, הוא שאמר להם הנה תדעו כי כל גוי עכו"ם אשר ייצר לישראל סופו ליפול. על כן אתם לכו למרחקי ארץ, לבל תהיו בכלל המצרים את ישראל. והקיפם חומה וצוה עליהם שלא יבאו עד ימות המשיח, לשרת אותו ואת ישראל עמו, וכן אמרו רבותינו ז"ל כי זהו (מלכים א' יא) ומלכת שבא שמעה את שמע שלמה ותבא כו', אל תקרי מלכת שבא אלא מלכות שבא, כי בשומעם את שמע שלמה חשבו שהי' מלך המשיח, ובאו המלכים נועדו לבא אל מלך המשיח. ולאחר מכן ביודעם כי לא הי' כן עדיין, חזרו למקומם עד ימות המשיח. והנה מדבריהם ז"ל יראה כי בעלי מלכות המה במקומם, ויבאו לשרת, ואפשר שעליהם הנביא דיבר (ישעי' מט כג) והיו מלכים אומניך כו' אפים ארץ ישתחוו לך כו'. ע"כ.

ולפי"ז יתבאר כי תשפוט עמים משור, את העמים אשר יצרו לישראל. וכאשר יראו זאת הלאומים הרחוקים, ישמחו שהם נמנעו מלעשות רע לישראל, ולכן לא נענשו. והם יבואו לארץ בזמן העתיד לשרת לישראל.

כעין זה ביאר הרד"ק שהעמים שיבואו עם גוג ומגוג להלחם בישראל, אותם תשפוט במישור, ואז ישמחו שאר העמים שלא באו להלחם. אולם המשך הפסוק ביאר באופן"א, ולאומים בארץ תנחם, הגוים שנחיתם בארץ ישראל לשפטם שם, כמו שנאמר (יחזקאל לט ב) והביאותיך על הרי ישראל. ע"כ. דהיינו, הקב"ה יביא לארץ את כל העמים שנתחייבו עונש, ושם ישפטם.

ממשיך הרד"ק ופירש יודוך, ואז כשתשפוט העמים שיבואו עם גוג ומגוג, יודוך שאר העמים, כי לך העוז והגבורה ואתה אדון הכל, וכולם יודוך וידעו כי אתה ה' לבדך עליון על כל הארץ. יודוך עמים כלם, גם הנמלטים ממחנה גוג ומגוג חיים, שנאמר (ישעיה סו יט) ושמתי בהם אות. וכאן יתפרש יודוך מלשון מודה על האמת.

האבן יחיא פירש, ישמחו וירננו לאומים שהם בני ישראל, (שבטי ישראל נקראים לאומים, לדרכו) על כי תשפוט בדין את העמים ששנאו את ישראל והרעו להם. ולאומים שהם ישראל תנחם בארץ החיים והסלה והנצחיות.

כתב הבאר אברהם, לאומים מלשון עם, כדכתיב ולאום מלאום יאמץ (בראשית כה כג), ור"ל הלאומים ישמחו וירננו, בראותם כי תשפוט עמים מישור בדרך ישר, בהיותם מוכנים, והוא שלימות טבעי. וגם ישמחו על שלימות ההשגחיי שיכירו מצד ראותם כי לאומים בארץ תנחם סלה, ויקוים מ"ש (דברים יא יב) ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד, עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. וזה מורה 'סלה' בין מוכנים בין בלתי מוכנים כפי ההנהגה ההשגחי. ע"כ.

נראה כונתו כנ"ל, שבפסוק 'ולאום מלאום יאמץ' נתבאר שגם ישראל וגם הגויים נקראים לאומים, ולכך לאומים (הראשון) קאי על הגויים שישמחו באשר יקבלו הכל במשפט בדרך ישר, בהנהגה של שלימות טבעי. ועוד ישמחו באשר יראו כי לאומים (השני) הם ישראל, באו לארץ ונשלמה בה שלימות ההשגחי, וע"כ ישמחו גם הגויים בעבור שיזכו גם הם להנות מן השפע שיבוא בעקבות זה.

וע"כ יודוך עמים אלקים על שלימות הטבעי. וכן יודוך עמים כולם מצד רב השפע וברבות הטובה רבו אוכליה. ע"כ. דהיינו הקב"ה יברך את הארץ אשר ישראל יושבים עלי' ברוב טובה, אשר תהי' הרבה יותר מן ההשתדלות, למעלה מן הטבע, ועי"ז יספיק לכל העמים, כדלהלן במקרא שלאחר מזה.

אַרְצֵי נְתָנָה יְבוּלָהּ יִבְרַכְנוּ אֱלֹקִים אֱלֹהֵינוּ.

[1] **כתב הספורנו** אם תתן הארץ יבולה המורגל, יתכן שלא יספיק לכל העמים, ועל זה יברכנו באופן שנוכל לפרנס לאחרים, כאומרו וישן מפני חדש תוציאו. ע"כ.

דהיינו הגם שהארץ תתן יכולה, הבקשה היא יברכנו, שיהי' שפע גדול יותר מן היכול המורגל, כדי שיהי' בכדי פרנסת כל העמים אשר יכירו בה' ית', ויבואו לארץ ישראל.

וכתב הבאר אברהם ארץ נתנה יכולה ביאר בפרט שלימות הטבעי, שהוא בענין הדברים הנורעים, שהאדם יכין שדהו או כרמו והא-ל ית' יצמיח אותו, ובעבור זה נותנת הארץ יכולה. וגם בזה יפליא הש"י לעשות עמנו בתת הברכה שפע רב, וזה יברכנו אלקים אלקינו. ע"כ.

והוא מתבאר יפה כאמור, שכאשר ישבו ישראל על אדמתם לעתיד לבא, תתקיים בארץ השלימות משני פנים השלימות הטבעי והשלימות ההשגחי, שע"ז יהי' ברכה מרובה.

יְבָרְכֵנוּ אֱלֹקִים וַיִּירָאוּ אֹתוֹ כָּל אֲפִסֵּי אֶרֶץ.

[ז] כתב הספורנו האומה הישראלית תתפשט בכל הארץ, כאומרו (בראשית כח יד) והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה. ייראו אותו כל אפסי ארץ, באופן שכל קצוי ארץ יהי' ישוב יריאיו ועמו. ע"כ.

מכיון שעם ישראל ישב בכל מקום בעולם גם במקומות הרחוקים, לכן בכל אפסי ארץ יעמדו יראי ה'. ובה יתגלה כבודו ית' בכל הבריאה שגם אחרים ילמדו מהם.

שכן הוסיף רש"י וביאר שיאמרו ראו אלו שהיו יראי השם, איך ברכם וגדלם. ע"כ. שבכל אפסי ארץ יראו את ידו הגדולה, בנתינת שפע ברכה לישראל, עד שיוכח לעיני הכל שה' הוא אבינו מלכנו, הוא בורא עולם ובידו הנהגת העולם.

ולכך יהי' מורא ה' על כל הבריאה. שכן פירוש המילה ייראו כאשר באה בשני יודין וכן הוא התרגום 'וידחלו', והן דברי הרד"ק ואז בראות הגוים כי אלקים עמנו כי בטחנו בו, ייראו אותו כל אפסי ארץ. ע"כ.

הבאר אברהם כתב לדרכו, בשיתן ה' תכלית הטוב לכל העולם ולכן יראוהו ממנו, ויודוהו על זה. ע"כ. שמכיון שגם הם יקבלו הטוב ממנו ית', ממילא יהי' להם המזרה

ממנו ית', וגם יודוהו על כך.

לדרכו בכל הפירוש, נתבאר טעם שייכות פרק זה לברכת המזון, בעבור הברכה הבאה מן הארץ לכל העולם. שייסוד שפע מזון ופרנסה בכל העולם בא מן הארץ הקדושה, כאשר ישראל יושבים עליה והיא תפלתנו לגאולה השלימה ולשלימות המזון.

כתב הבן איש חי (שנה ראשונה שלח) ואחריו יאמר פסוק אברכה את ה' בכל עת וגו' ויכוין לגרש הסטרא אחרא העומדת על השלחן, ואחריו פסוקים דלהלן. וגם זה מיסודו של האר"י כמו שנתבאר ב**אליהו רבה** (קפג סק"ז).

אַבְרָכָה אֶת ה' בְּכָל עֵת תְּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי (תהלים לד ב).

[ח] **מקדימים** לברכת המזון פסוק זה לומר כי תמיד הקב"ה עושה לי נסים, וחייב אני לברכו ולהללו תמיד בכל עת (כדברי הוד"ק שם). וכעת אני בא לברך על המזון אשר הכין לי.

והיא הקדמה הבאה לסלק הסטרא אחרא הנמצא על השולחן, כמש"כ **הבן איש חי** ויסודו מדברי האר"י הקדוש. ויתבאר להלן [ברכת הזימון פתיחה] בדברי הזוהר שבהזמנה לברכה ממשיך הקדושה ונכנע הסטרא אחרא.

ואמנם להלן מבואר שלכך בא הזימון. ונראה שעיקר תקנת אלו הפסוקים היתה במקום שאין זימון, אך לא פלוג.

סוף דְּבַר הַפֶּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שִׁמּוֹר כִּי זֶה פֶּל הָאָדָם (קהלת יב יג).

[ט] **פירש האלשיך** (שם) את האלקים ירא אלו מצוות לא תעשה, ואת מצוותיו שמור בקום עשה הם מצוות עשה, כי זה שהוא מצוות לא תעשה ומצוות עשה כל כללות האדם, רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אבריו, ושם"ה מצוות לא תעשה כנגד שם"ה גידיו. נמצא כל האושר כלול בו, כי בהם יתקדש כולו כענין אשר קדשנו במצותיו. וכך מבואר גם ב**של"ה** (תולדות אדם ועוד).